

לאו — אל יחזור ויתפלל, כי רק כשמבקש על צורך שהתחדש לו ניכר שמתפלל נדבה לצורך תחנונים, ולא לחובת תפלה.

וצריכא שמואל להשיענו בשני דינים שאין להתפלל שני פעמים⁽²⁶⁾: א. בנזכר באמצע תפלתו שכבר התפלל פוסק מיד. ב. בנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור מתפללין שאם אינו יכול לחדש בה דבר לא יחזור ויתפלל.

דאי אשמעינן קמייתא, שהמתפלל ונזכר באמצע שכבר התפלל חייב להפסיק, הוה אמינא כי **חני מילי** שאינו יכול להמשיך ולהתפלל, הוא דוקא אם התפלל תפילת יחיד, וגם תפלתו השניה התפלל ביחיד.

או שהתפלל כבר תפילה **בציבור**, ונזכר עתה, באמצע תפלתו **בציבור** [וכל שכן אם מתפלל עתה ביחיד] שיצא ידי חובת תפילה בציבור.

אבל אם בפעם השניה מתפלל בציבור, ונזכר

שכבר התפלל ביחידות, הוה אמינא שיכול להשלים את תפלתו בציבור, כי תפילת יחיד **לגבי תפילת צבור כמאן דלא צלי דמי**, — לכן **קמשמע** לן שמואל באימרתו השניה, שאפילו אם התפלל תחילה ביחיד ועתה התפלל שנית בציבור ונזכר באמצע שכבר התפלל ביחיד, שאינו יכול להמשיך בתפילה בציבור אלא אם כן יחדש בה דבר.

ואי אשמעינן הכא, באימרתו השניה של שמואל שאינו יכול לחזור ולהתפלל, הוה אמינא דהיינו רק **משום דלא אתחיל בה**. **אבל התם**, בנזכר באמצע תפלתו שכבר התפלל **דאתחיל בה**, **אימא לא** צריך להפסיק אלא יכול לסיים תפלתו.

הילכך **צריכא** את שני המימרות של שמואל.

אמר רב הונא: הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין תפילת שמונה עשרה⁽²⁷⁾ הרי:

אם יכול להתחיל את תפלת שמונה עשרה

מתפללים מנחה, אינה נחשבת תפלה בציבור, [וראה עוד בסי' צ יז, תקצא ט], ולדבריו צריך לומר שהמתפלל נדבה נחשב כמתפלל שוב "שחרית" או "מנחה".

והנה הט"ז [רלו ד] נקט שנחשבת כתפלה בצבור, ודעת הצ"ח [לעיל ו א] שאע"פ שאין לו מעלת תפלה בציבור כשמתפלל עמם במקומם תפלתו נשמעת, וכן הסיק במ"ב [צ ל, רלו יא]. ויתכן שנחלקו אם מעלת התפילה בציבור היא משום "עת רצון" [להט"ז] או משום רוב עם [להצ"ח ומ"ב], ולכן גם תפלה אחרת נכללת עמהם, או שדינה כקרבן צבור שחלוק מקרבן יחיד, ולכן אפילו כשמתפלל באותו מטבע אינו נכלל עמהם. וראה באר יצחק [או"ח

[כ ומנחת יצחק [או"ח ח"ב] ובסמוך הערה 31

26. רב האי גאון כתב שגם החזור ומתפלל ביחיד צריך לחדש דבר, ורבינו יונה הוכיח מכאן כדבריו, שהרי אילו רק המתפלל בציבור צריך לחדש, נמצא שצריך ללמד את הדין השני כדי להשיענו שבציבור צריך לחדש דבר, אך מדברי הרי"ף דקדק שרק בציבור צריך לחדש ולא ביחיד.

27. תוס' כתבו שאמנם יכול לצאת ידי קדושה, מדין שומע כעונה, אם ישתוק וימתין בתוך תפלתו, אך כיון שיש הידור לענות בפה, ימתין. וביאר הפמ"ג שאין כוונתם שהידור בקדושה

ולגמור אותה עד שלא יגיע שליח צבור למודים — יתפלל עם הציבור.

ואם לאו — אל יתפלל עמהם, אלא ימתין עד שיגיע שליח ציבור למודים, וישוח עמהם — כדי שלא יראה כמי שכופר במי שחביריו

משתחיים לו⁽²⁸⁾ — ורק לאחר מכן יתחיל את תפילתו.

רבי יהושע בן לוי אמר: אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור לקדושה — יתפלל⁽²⁹⁾. ואם לאו — אל יתפלל אלא ימתין

עדיף מתפלת צבור, כי הצטרפות באמצע התפלה אינה תפלת צבור גמורה, [נראה דברי החזו"א בס"ס קנה, ובתשובות וכתבים [לה] ובאורחות יושר [ל] ובאגרות משה או"ח ח"ג ד שיש זכות הציבור אף שאינה תפלת צבור]. ובבב"ל [ריש קט] דן במי שטבעו להאריך בתפלה, אם כשמתפלל בציבור לא יתחיל עמהם כיון שלא יסיים לפני קדושה ומודים, [ולשיטתו בס"ק ד שקדיש וקדושה עדיפי מתפילה בצבור] או שרק בסוגיין חייב להמתין, כי כבר החלו הציבור להתפלל ואינה תפלה בצבור גמורה, אך המתחיל בשוה עם הציבור כבר חלה עליו חובת תפלה בצבור קודם חובת קדושה. ובערוך השלחן ויד אליהו [סז] וקריינא דאיגרתא [קלג] כתבו שלא מסתבר שבטלו אדם זה מתפלת צבור לעולם, ובאפיקי מגינים דקדק כך מלשון תוס' "ור"ת היה רגיל" ותמוה שהרי מדובר כשהתפלל ביחיד.

28. כתבו תוס' שאין הכונה משום שאינו אומר עמהם מודים דרבנן, כיון שלא מצאנו לה עיקר בגמרא, אלא שנראה ככופר משום שנהגו כל הציבור להשתחוות כשמגיע הש"ץ למודים. ואע"פ שיכול לשחות באמצע ברכה, אין לעשות כך לכתחילה. והב"י [ק"ג] כתב שקשה לצמצם שיהא באמצע ברכה בשעה שאומרים מודים, ועוד, שכיון שכל הציבור שוחין, יטעה הרואה ויחשוב שמחוייב לשחות באמצע ברכה זו. ובדרכי משה כתב שחוששין שישכח לשחות. והב"ח [קט] כתב שאסור להתחיל אף שישחה, משום שאינו אומר שבח שאומרים

הקהל, אך מותר להתחיל אם ידקדק לשחות עמם במקום שחייב לשחות ויאמר עמם מחמת שבח שבאותו מקום.

והט"ז [קט ב] כתב שרק אם שוחה במקום שנראה לו ראוי לשחות אינו הפסק, אך כששוחה מחמת שחית הקהל נחשב קצת הפסק.

29. הרמב"ם [תפלה י טז] כתב שימתין עד שיתחיל ש"ץ, ויתפלל עמו בלחש מלה במלה עד שיגיע לקדושה, ויענה עם הציבור, ומתפלל שאר התפלה לעצמו. ובהגהות מיימוניות נקטו שריב"ל חלק על רב הונא [וסבר שכיון שאומר מודים בפני עצמו אינו נראה ככופר] ולכן אינו חייב להתפלל עם הש"ץ עד מודים.

אך הטור [קט] כתב שאם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע ש"ץ לקדושה יתחיל, ואם לא, ימתין, ואם נכנס אחר קדושה, אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע ש"ץ למודים, יתחיל, ואם לא, ימתין, שלא יראה ככופר, ומשמע שרב הונא נחלק על ריב"ל וסבר שאינו צריך לסיים קודם קדושה, אך ריב"ל מודה לרב הונא שצריך להמתין למודים ורק הוסיף שצריך להמתין גם לקדושה, [ראה ב"י ולחם חמודות נז] וגם משמע שמודה לטעמו של רב הונא במודים שלא יראה ככופר, ולכאורה הוא הטעם גם בקדושה, וכן משמע ממש"כ המ"ב [קט א] בשם הרשב"א שהחויב להמתין לקדושה הוא רק בביהכ"ס שהציבור יענו בו קדושה, אך יכול לצאת ולהתפלל בחוץ [נראה במקורו בברכי יוסף שהובא רק לענין מודים].

אולם השו"ע לא נקט טעם זה, ואמנם

עד שיענה עמהם קדושה⁽³⁰⁾.

ומבאר הגמרא: **כמאי קא מפלגי?**

מר, רב הונא, סבר: יחיד המתפלל עם הציבור **אומר קדושה** בעצמו, [חוץ ממה שעונה עם הציבור בעת חזרת הש"ץ], ויוצא בה ידי חובת קדושה⁽³¹⁾, ולכן גם אם אין יכול להגיע לקדושה שאומרים הציבור, אינו חייב להתפלל, ובלבד שיגיע למודים וישתחוה עם הציבור.

ומר, רבי יהושע בן לוי, סבר: **אין יחיד אומר קדושה.**

וכן אמר רב אדא בר אבהו: **מנין שאין היחיד אומר קדושה** — שנאמר: [ויקרא כב לב] **"ונקדשתי — בתוך בני ישראל"** ללמד כי כל דבר שבקדושה — לא יהא פחות מעשרה.

ומבאר הגמרא: **מאי משמע** ש"בתוך בני ישראל" משמעותו עשרה מישראל?

מתרצת הגמרא: מהא דתני רבנאי, אחוה דרבי חייה בר אבא: אתיא בגזירה שוה "תוך תוך" שממנה למדים כי "בתוך בני ישראל" משמעותו בתוך "עדה" של בני

[ואמנם הרי"ף והרא"ש לא גרסו "וכן" אמר]. ויתכן שלדעת רש"י נחלקו אם דבר שבקדושה צריך לאמרו ב"תפילת צבור", או שהעיקר לאמרו ברוב עם, ולכן די ב"תפילת יחיד" המתפלל ב"תוך הציבור", וראה הערה 25.

אמנם בפסקי רי"ד כתב "יחיד שאינו מתפלל עם הציבור אומר קדוש, וגם תוס' ר"י החסיד נקט שרב הונא סובר שאין נחשבים "דברים שבקדושה", אלא אלו שנמנו במשנה במגילה [שם] אך קדושה היא רק קריאת פסוקים. וכבר תמה על כך הרשב"א הרי במשנה שם הוזכר "פורס על שמע" שנחשב "דבר שבקדושה" רק מפני שאומרים בו קדושה [והיינו כשיטת רש"י שם, אך הרא"ש ורבינו יונה כאן נקטו שיחיד אומר קדושה ביצור כי אינו אלא סיפור דברים איך המלאכים אומרים, וראה כסף משנה תפלה ז יז, ונחלקו אם הוא דין ב"קידוש ה" שיעשה בעשרה, או שעצם החפצא של דבר קדושה טעון עשרה, ואף כאשר רק מספרים אודותיו, חוץ מאמירתו דרך לימוד]. וראה בשו"ת הרשב"א [סז] שלרב הונא אומרה ביחיד, כי לדעתו אמירת דבר שבקדושה אינה טעונה עשרה אלא כשכא להוציא אחרים.

המג"א [ד] כתב שהחוב להתפלל רק אם לא שמע קדושה, אך אחר שמע יכול להתפלל אף שלא יענה לש"ץ, ומשמע שלדעת ריב"ל ממתין רק כדי לקיים חיובו באמירת קדושה, ולפיכך בקדושה לא יועיל שיצא לחוץ.

30. תוס' הביאו ירושלמי שאם לא התפלל שחרית ומצא ציבור מתפללין מוסף, יכול להתפלל עמהם רק אם יסיים קודם אמן של האל הקדוש. ותמה פמ"ג [קט משב"ז א] למה לא הזכירו שיסיים לפני קדושה, ודוחק להעמיד באופן שכבר אמר קדושה, או שאומרה עם הש"ץ. ויתכן שלא חל עליו חיוב קדושה אלא של התפילה שבא להתפלל, ואינו מתחייב בקדושת מוסף.

31. רש"י פירש ש"יחיד המתפלל עם הציבור אומר קדוש" וביאר במעדני יו"ט שכוונתו כי גם רב הונא למד מ"ונקדשתי" שצריך לומר קדושה בעשרה, אלא שדי לאמרה כשמתפלל עמם בלחש. ובטורי אבן מגילה [כג ב] הקשה אם כן למה הוכיחה הגמרא מדברי רב אדא בר אבהו כריב"ל, והרי גם רב הונא סובר כן

ישראל.

כתיב הכא: [ויקרא כב לב] "ונקדשתי — בתוך בני ישראל".

וכתיב התם [במדבר טז כא] לגבי עדת קרח: "הבדלו מתוך העדה הזאת".

[³²וואתיא, ועתה למדים בגזירה שוה של "עדה עדה", ש"עדה" משמעותה עשרה אנשים מישראל.

שנאמר ביחס לעשרת המרגלים "עד מתי לעדה הרעה הזאת".]

מה לחלן, "עדת" המרגלים, כוללת עשרה אנשים [חוץ מיהושע בן נון וכלב בן יפונה, שאינם בכל "הרעה"], אף כאן ב"עדת קורח", עשרה, וממנה למדים לכל דבר שבקדושה שנאמר בו שיעשה ב"עדת ישראל" דהיינו בעשרה.

ודכולי עלמא סברו: כי מיהת — בכל ענין — מפסק לא פסיק באמצע תפילתו כדי לענות קדושה או מודים עם הציבור.

איבעיא להו: מהו להפסיק באמצע תפילת שמונה עשרה לעניית "יהא שמו הגדול

מבורך"?

כי אתא רב דימי אמר, רבי יהודה ורבי שמעון תלמידי רבי יוחנן אמרי: לכל אין מפסיקין, חוץ מן לעניית "יהא שמו הגדול מבורך" שאפילו בשעה שהוא עוסק במעשה מרכבה — פוסק ועונה "יהא שמו הגדול מבורך".

ולית הלכתא כותיה. אלא אינו עונה כלל באמצע שמונה עשרה ⁽³³⁾.

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: בעל קרי מברך לפניו [לפני קריאת שמע וברכת המזון] ולאחריהם.

ודנה הגמרא: למימרא, משמע מדברי רבי יהודה, שמחייב בעל קרי לברך לפני קריאת שמע ואחריה, כי בעל קרי חייב לקרוא את קריאת שמע בפיו ואינו יוצא כשמהרהר בה, ומוכח דקסבר רבי יהודה — בעל קרי מותר בדברי תורה!

וזה תמוה, כי האמר רבי יהושע בן לוי: מנין לבעל קרי שאסור בדברי תורה — שנאמר: [דברים ד ט] "והודעתם לבניך ולבני בניך", ופסוק ליה: "יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב", ללמד כי מה לחלן, במעמד הר סיני

32. הקטע בסוגריים דלהלן הושלם כפי שהובאה ה"גזירה שוה" במסכת מגילה.

33. תוס' הביאו בשם רש"י בסוכה [לח ב] שישתוק וימתין מעט כי שומע כעונה. ונחלקו עליו ר"ת ור"י כי אילו נחשב שומע כעונה הרי כששוחק מפסיק בתפלתו, וכן נקט האו"ז [צז]. וביארו הצ"ח והגרעק"א שנחלקו אם השומע נחשב כמדבר בפיו ומפסיק, או שיוצא בדיבור

חברו בצירוף שמיעתו, ואינו הפסק. אולם רבינו יונה והריטב"א נקטו שגם רש"י מודה ששומע כעונה מפסיק, אלא שקדושה היא שבחו של מקום ולכן אינה מפסקת בתפלה, ולכאורה תמוה אם כן למה לא יענה בפה, ומשמע כביאור הקהלות יעקב [יב] שאף אם שומע נחשב כמדבר, יתכן ש"דיבור של שומע כעונה" אינו נחשב כהפסק לדיבור פה ממש, וראה לעיל [כ ב הערה 42].

בחורב, בעלי קריין היו אסורין, אף כאן — ב"והודעתם לבניך" דהיינו בלימוד התורה, בעלי קריין אסורין בה! ואיך התיר רבי יהודה לבעל קרי לברך.

וכי תימא: שרבי יהודה חלק על דרשה זו כי לא דריש ממה שהמקראות סמוכים.

והאמר רב יוסף: אפילו מאן דלא דריש סמוכים בכל התורה — ב"משנה תורה" דריש, דהא רבי יהודה לא דריש סמוכין בכל התורה כולה, ובמשנה תורה דריש, ובודאי מודה לדרשת רבי יהושע בן לוי שהרי היא מסמיכות פסוקים שנאמרו במשנה תורה.

ובמאמר המוסגר מבארת הגמרא: ובכל התורה כולה — מנא לן דלא דריש רבי יהודה "סמוכים"?⁽³⁴⁾

דתניא: בן עזאי אומר: נאמר [שמות כב יז] "מכשפה לא תחיה" ולא אמר הכתוב באיזו מיתה. ונאמר בסמוך לזה — "כל שוכב עם בהמה מות יומת", סמכו ענין לו, לומר: מה שוכב עם בהמה עונשו בסקילה — אף מכשפה נמי עונשה בסקילה.

אמר ליה רבי יהודה: וכי מפני שסמכו ענין לו — נוציא לזה, למכשפה, למיתת סקילה שהיא המיתה החמורה ביותר?

אלא, ממקום אחר למדו שמכשפה בסקילה: שהרי אוב וידעוני — בכלל כל המכשפים היו בכתוב "מכשפה לא תחיה", שהרי כל מהות האוב והידעוני הוא ענין כישוף — ולמה יצאו להכתב במפורש בעונש סקילה בפני עצמם, שנאמר בהם "באבן ירגמו אותם"? — להקיש להן את כלל המכשפים, ולומר לך: מה אוב וידעוני בסקילה — אף מכשפה בסקילה.

ומוכח מכאן שבכל התורה כולה לא דריש רבי יהודה "סמוכים".

ועתה דנה הגמרא מאידך: במשנה תורה מנא לן דדריש רבי יהודה "סמוכים"?

דתניא: רבי אליעזר אומר: נושא אדם את אנוסת אביו ואת מפותת אביו. וכן נושא אדם אנוסת בנו ומפותת בנו. שלא אסרתן תורה אלא אם היה בהם נישואין לאביו או לבנו.

רבי יהודה אומר באנוסת אביו ובמפותת אביו.

ואמר רב גידל אמר רב: מאי טעמא דרבי יהודה? — משום דכתיב: [דברים כג א] "לא יקח איש את אשת אביו, ולא יגלה כנף

34. רש"י [פסחים כח ב, סנהדרין סז ב] כתב שרבי יהודה בכל התורה אינו דורשם כלל, וביארו הרמב"ן [דברים ה יב] והריטב"א [כאן] שהדרשה במשנה תורה היא ממה ששינה משה את סדר הפסוקים ממה שנאמרו בתחלה, וטעם זה שייך רק בדינים שהוזכרו בשאר ספרים.

אולם תוס' ר"י החסיד ותוס' ביבמות [ד א ד"ה וכן] כתבו שגם רבי יהודה דורש סמוכין

בכל התורה, אלא שלדעתו רק במשנה תורה הם מוכחים ומופנים, [וראה של"ה תושבע"פ היקש].

ומהר"ץ חיות ביאר שלגבי שאר ספרים נחלקו [בגיטין ס א] אם התורה ניתנה בבת אחת או לפרקים, ואין הכרח שהפסוקים בהם נאמרו בסמיכות, אלא בספר דברים שנאמר בבת אחת.

אביו", ודרשוהו כך: **כל כנף שראה אביו**, ואפילו באונס — **לא יגלה, וממאי דאכן** פסוק זה **באנוסת אביו כתיב** — **דפמיך ליה: "ונתן האיש השוכב עמה"**.

ומכאן מוכח שרבי יהודה דריש סמוכים במשנה תורה.

ושבה הגמרא לקושייתה: איך סבר רבי יהודה שבעל קרי מותר בדברי תורה, והרי כיון שהוא דורש "סמוכים" במשנה תורה. יש לו לדרוש כרבי יהושע בן לוי לאסור בעל קרי בדברי תורה מדרשת הפסוקים הסמוכים!?

מתרצת הגמרא: **אמרי: איך**, אכן רבי יהודה **במשנה תורה דריש סמוכין**, אלא שהני "סמוכין" שרבי יהושע בן לוי דורש מהם לאסור בעל קרי בדברי תורה — **מבעי ליה** לרבי יהודה לדורשם **לאידך דרשא דרבי יהושע בן לוי**.

דאמר רבי יהושע בן לוי ענין נוסף: כל המלמד לבנו תורה — מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מחר חורב, שנאמר [דברים ד ט]: **"והודעתם לבניך ולבני בניך", וכתוב בתרייה: "יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב"**⁽³⁵⁾.

נמצא שלא היה לרבי יהודה מקור לאסור על בעל קרי ללמוד תורה, ולכן חייבו לברך בפיו את כל הברכות.

ומקשה הגמרא שרבי יהודה סותר משנתו בברייתא:

תנן: זב שראה קרי בתוך שבעת הימים הנקיים שהוא סופר לצורך טהרתו, ונדה שפלטה שכבת זרע של בעלה, שפירסה נדה לאחר תשמיש, ולאחר מכן פלטה את שכבת הזרע בהיותה נדה, ונטמאה בכך בטומאה נוספת כבעל קרי, והמשמשת שנטמאה טומאת קרי בשימושה [עוד לפני שפלטה את שכבת הזרע], וראתה רם נדה לאחר שימושה, ונמצא שמלבד שהיא טמאה כמשמשת היא טמאה גם בטומאת נדה — כל אלו צריכין טבילה מתקנת עזרא כדי להתירם לעסוק בתורה ובתפילה, למרות שהם נשארים בטומאת הזב והנדה גם לאחר טבילה, והיינו משום שתקנת עזרא התייחסה רק לטומאת קרי ולא לטומאות אחרות, ולכן, זב או נדה, על אף טומאתם הם מותרים בתפילה ובלימוד תורה. ורבי יהודה פוטר, כי באופן שישארו אחר טבילתן בטומאה אחרת, לא חייבום לטבול⁽³⁶⁾.

ומדייקת הגמרא: **עד כאן לא פטר רבי יהודה את הטמא מטבילה לפני לימוד תורה**

35. הקשה הריטב"א הרי גם רבי יהושע בן לוי עצמו שדרש סמוכין אלו למלמד בן בנו דרש מהם גם לאסור בעל קרי בתורה.

36. רש"י [כב א ד"ה אלא] ביאר שלרבי יהודה "אין טבילה אלא המטהרת" ודקדק בשערי יושר [ב כ] שסבר כי אין טבילה מועילה אלא

אם הורידה את הטובל מטמאה חמורה לקלה, ולכן לא תקנו לו טבילה. ואף חכמים לא אמרו שיטבול, אלא משום שלדעתם טומאת קרי חמורה שאוסרתו בתורה ותפלה, ונמצא שטבילתו מועילה להורידו לטומאה קלה.

אולם באבני נזר [יו"ד רסד] נקט שאין טבילה לטומאה אחת תלויה בטומאה אחרת,

ותפלה, אלא בזב שראה קרי — כיון דמעיקרא, קודם שראה קרי, לאו בר טבילה הוא, אבל בעל קרי גרידא, מחייב טבילה קודם שיעסוק בתורה, ונמצא שסותר דבריו במשנתנו, שהתיר לבעל קרי לברך.

וכי תימא, הוא הדין דאפילו בעל קרי גרידא נמי פטר רבי יהודה מטבילה, והאי דקא מפלגי דוקא בזב שראה קרי, הוא כדי להודיעך כחן דרבנן, שחייבו את בעל קרי לטבול קודם לימוד תורה, אף שבטבילה זו אינו נטהר מטומאתו החמורה זבה או נדה.

דוחה הגמרא: אי אפשר לבאר שרבי יהודה פוטר בעל קרי גרידא מטבילה, שהרי אימא סיפא, "המשמשת וראתה דם — צריכה טבילה", וראוי לברר לפי מאן קתני לה?

אילימא לרבנן — פשיטא? כי השתא, ומה זב שראה קרי, דמעיקרא לאו בר טבילה הוא, שהרי בשעה שראה קרי כבר היה טמא זיבה, ובכל זאת מחייבי רבנן שיטבול קודם לימוד תורה — המשמשת שנטמאה תחילה בקרי ורק אחר כך ראתה נדה, דמעיקרא בשעה שנטמאה בקרי בת טבילה היא, לא כל שבן שחייבת טבילה, ואין טומאת נדה מפקיעה את חיובה, ובודאי אין המשנה באה להשמיענו דין זה.

אלא לאו — רבי יהודה היא, ודוקא קתני לה

באופן שתחילה היתה משמשת ואחר כך כב-א ראתה נדה, כדי להשמיע שדעת רבי יהודה היא שאינה צריכה טבילה אפילו באופן שקדמה טומאת קרי לטומאת נדה, כי אין חיוב טבילה במקום שאינה מטהרת לגמרי. ומשמע, שרק במקום שיש על בעל קרי עוד טומאה חמורה ממנה, רק שם פטרו רבי יהודה מטבילה לפני לימוד תורה, אבל בעל קרי גרידא, מחייב. ואיך אמר במשנה שבעל קרי יכול לברך.

דוחה הגמרא: לא תימא בדברי רבי יהודה במשנה, "בעל קרי מברך", אלא רק "מהרהר".

מקשה הגמרא: ומי אית ליה לרבי יהודה סברא לחלק בין מהרהר לדבור?

והתניא, בעל קרי שאין לו מים לטבול, קורא קריאת שמע. ואינו מברך לא לפנייה ולא לאחרייה. אבל מהרהר בלבד, (1) ואינו מוציא בשפתיו, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: בין כך ובין כך מוציא בשפתיו. ומוכח שרבי יהודה מתיר לבעל קרי גם דיבור.

אמר רב נחמן: עשאן רבי יהודה את אמירת הברכות, (2) כלימוד בהלכות דרך ארץ, שלימודן קל, והותר לבעל קרי.

1. אסר [ת"ק שהוא ר"מ] אפילו מהרהר בברכות. והרש"ש כתב ש"אבל מהרהר בלבד" נסוב על הרישא, לבאר כיצד ינהג בק"ש [ובכהמ"ז]. ואינו הוספה בדין אמירת ברכות, וראה הערה הבאה.

2. רש"י פירש שעשאן ל"ברכת המזון", ולכאורה נמצא שלדעת רש"י רבי יהודה חולק

ואף שלכולי עלמא טבילה מועילה, נחלקו אם עזרא תקן לבעל קרי טבילה באופן שישאר בטומאת זב או נדה. ותמוה, שהרי תקנו ט' קבין לתורה, אף שאינם מועילים לטהרו מטומאת בעל קרי [לאכילת תרומה], ודוחק לומר שרבי יהודה חולק על תקנת ט' קבין.

1. הפני יהושע והגר"א הקשו שהרי במשנה